

STORTINGET

Representantforslag 81 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Tina Bru, Mahmoud Farahmand,
Tage Pettersen, Erna Solberg og Mari Holm Lønseth

Dokument 8:81 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Tage Pettersen, Erna Solberg og Mari Holm Lønseth om å nedsette en æreskriminalitetskomisjon

Til Stortinget

Bakgrunn

Vold, negativ sosial kontroll og æreskultur er en trussel mot enhver rett til å leve frie og selvstendige liv. For forslagsstillerne er det grunnleggende at alle skal ha rett til å leve et fritt og selvstendig liv, uavhengig av legning, bakgrunn og religion. Dessverre fratras altfor mange retten til å leve livet slik en selv ønsker gjennom negativ sosial kontroll, ofte fra sin nærmeste familie. Mange utsettes for alvorlig kriminalitet, uten at dette får konsekvenser for voldsutøvere og lovbrøyttere. Negativ sosial kontroll kan ramme i alle deler av befolkningen, men det er ingen tvil om at personer med innvandrerbakgrunn er mer utsatt og overrepresentert i statistikken. Særlig unge jenter med minoritetsbakgrunn er utsatte for negativ sosial kontroll.

Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gjør en viktig jobb for å forebygge og hjelpe personer som er utsatt for negativ sosial kontroll. De siste 10 årene er 6 000 saker meldt inn til kompetanseteamet. NRK presenterte nylig en serie om æreskultur hvor de blant annet følger unge jenter som lever i frykt for at foreldrene skal finne og drepe dem. I NRKs dokumentar får man et innblikk i hvordan disse miljøene

opererer, og hvordan norske myndigheter ikke har tilstrekkelig verktøy for å gripe inn, straffe og avverge disse lovbruddene.

Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æreskultur er dessverre ikke noe nytt. Allerede for over 25 år siden fremmet Høyre forslag om at den første handlingsplanen mot tvangsekteskap skulle utarbeides. De siste årene har det blitt iverksatt en rekke tiltak for å forebygge og avdekke negativ sosial kontroll og æresvold, og videre en rekke tiltak for å straffe dem som utøver slik vold. Under regjeringen Solberg ble det lansert flere handlingsplaner mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og kampen for frie liv var en sentral pilar i regjeringen Solbergs fornyede integreringsstrategi. Flere tiltak ble iverksatt. Blant annet ble det nedsatt et lovutvalg for å se på hvordan personer som er utsatt for negativ sosial kontroll, kan få et bedre rettsvern, og hvordan utøvere av slik kontroll kan bli ilagt straff og reaksjoner. I tillegg økte antall minoritetsrådgivere i skolen, og bo- og støttetilbudet for dem som har vært utsatt for negativ sosial kontroll ble styrket, for å nevne noe. Høsten 2023 ble Dokument 8:258 S (2022–2023) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mari Holm Lønseth, Tone Wilhelmsen Trøen, Sandra Bruflot, Ingunn Foss og Jan Tore Sanner om styrket kamp mot negativ sosial kontroll behandlet i Stortinget (jf. Innst. 90 S (2023–2024)). Det inneholdt ni forslag som både skulle forebygge negativ sosial kontroll og hjelpe dem som allerede har vært utsatt for det. Ingen av disse forslagene fikk flertall.

De siste årene har det vært en økning i antall saker om negativ sosial kontroll og æresvold. En økning i antall saker trenger ikke bety at omfanget har økt, men at hjelpetilbudene har blitt mer kjent, særlig for hjelpeapparatet i kommunene. Det kan også bety at det er en re-

ell økning i antall saker, slik politiadvokat Terje Bjøranger i Kripos har uttalt til NRK.

Selv om det er iverksatt en rekke tiltak, er det ingen tvil om at det er hull og svakheter i tjenesteapparatet som må tettes. Kompetansen i hjelpeapparatet må bli bedre i hele landet. Politiet må ha kapasitet til å ettergå denne formen for alvorlig kriminalitet. Det trengs tilstrekkelige lovhjemler for å kunne straffeforfølge dem som utøver slik vold. Det er også nødvendig å iverksette tiltak for å ansvarliggjøre miljø der denne formen for kriminalitet er mer utbredt.

Etter modell fra partnerdrapsutvalget bør det snart nedsettes et æreskriminalitetskommisjon. En slik kommisjon bør være bredt sammensatt og ha som mandat å gjennomgå saker der gjerningspersonen mistenkes å ha æresrelaterte motiver. Kommisjonen må også se nærmere på dynamikken i slike saker, hvor ofre og gjerningspersoner ofte har en svært tett relasjon. Kommisjonen må kunne gå inn i saker som for eksempel barnevernet har vært inne i, uten at det har ført til en straffereaksjon. Hensikten er å avdekke om, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparats håndtering av disse sakene, og gi anbefalinger som kan bidra til at fremtidige tilfeller forebygges og forhindres. Det er en utfordring at tjenesteapparatet og lovgivende forsamling ikke har tilstrekkelig kunnskap eller kompetanse om denne pro-

blemstillingen, og det må jobbes grundig og langsiktig for å bedre kunnskapsgrunnlaget.

Utvalget bør i tillegg ha mandat til å gjennomgå kunnskapsgrunnlaget, herunder:

- relevant forskning i Norge og internasjonalt
- sammenheng med innvandring, gjengkriminalitet og religiøs ekstremisme
- demografiske identitetsfaktorer som gjerningspersonens statsborgerskap, landbakgrunn, levekår, bosituasjon, tilknytning til trossamfunn og tilknytning til arbeidslivet
- risikovurderinger knyttet til private reiser til enkeltland – også knyttet til barn som blir etterlatt i utlandet mot sin vilje
- informasjon fra relevante tjenester i Norge og andre land, særlig fra nordiske naboland
- bestille ny forskning og gjøre intervjuer med relevante personer og aktører.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen nedsette en æreskriminalitetskommisjon.

1. februar 2024

Sandra Bruflot

Tina Bru

Mahmoud Farahmand

Tage Pettersen

Erna Solberg

Mari Holm Lønseth